

Nr 973

av herr Börjesson i Falköping
om översyn av bestämmelserna om bouppteckningsplikt.

Enligt 20 kap. ärvdabalken skall bouppteckning upprättas efter avliden person oavsett boets omfattning, tillgångar och den avlidnes ålder. Skyldigheten till bouppteckning är således inte beroende av om arvsskatt utgår eller inte.

I många fall synes bärande skäl för upprättande av bouppteckning inte föreligga. Det gäller t. ex. i de fall då den avlidne är medellös eller i det närmaste medellös och utan kända arvingar eller då den avlidne är ett barn utan efterlämnade tillgångar. I nämnda fall borde bouppteckningsskyldighet inte föreligga. I stället skulle bouppteckningen kunna ersättas av en skriftlig anmälan till rätten, som i sin tur fick avgöra huruvida en fullständig bouppteckning är nödvändig eller ej. Någon direkt uppteckning av boets tillgångar, möbler etc. behövde ej företagas. Om rätten vid bedömning skulle finna att boets tillgångar var så ringa, att dessa inte täckte boets skulder, kunde rätten därmed anse den inlämnade anmälan tillräcklig. Skulle det visa sig att dödsboet efter anmälan inlämnande tillförts medel, exempelvis genom vinst å premieobligation eller på annat sätt, skulle bouppteckning företas på sätt som nu sker genom tilläggsbouppteckning.

En uppmjukning av ärvdabalkens bestämmelser angående bouppteckning skulle enligt min mening medföra besparing för dels de enskilda medborgare som berörs härav, dels tingsrätterna i arbetskostnader genom att antalet vitesförelägganden och förordnanden av god man att föranstalta om bouppteckning kunde nedbringas.

Förslag om uppmjukning av bouppteckningsskyldigheten har framförts av bl. a. undertecknad i riksdagsmotioner åren 1961, 1963, 1966, 1967, 1971 och 1972. Sistnämnda år blev motionen föremål för en omsorgsfull remissbehandling. Flertalet remissinstanser tillstyrkte motionen.

Flera remissinstanser pekade på ytterligare fall där en förenkling kunde vara möjlig, t. ex. när den avlidne är utlänning, som efterlämnar endast obetydliga tillgångar och helt saknar släktingar i Sverige. För de största tingsrätterna skulle ett slopande av bouppteckningsplikten i dessa fall medföra betydande arbetslättnad. Att verksamheten vid tingsrätterna rationaliseras ter sig från allmän synpunkt särskilt angeläget mot bakgrund av den balans som föreligger på vissa håll när det gäller inregistrering av bouppteckningar. Att ett dödsbo skall behöva vänta 4-5 månader för att få en bouppteckning inregistrerad kan inte anses tillfredsställande. Jag vill även peka på att av remissvaren framgick att domstolarna i vissa fall funnit sig nödsakade att ge efter på kravet om

upprättande av bouppteckning. Den olikhet i tingsrätternas tillämpning som sålunda uppstått anser jag från allmän synpunkt oacceptabel.

Lagutskottets majoritet ansåg sig trots de i remissvaren framförda synpunkterna inte kunna tillstyrka motionen. Utskottet ställde sig dock inte lika avvisande till motionens förslag som utskottet och första lagutskottet tidigare gjort. Utskottet uttalade sålunda full förståelse för att det i många fall kan synas onödigt och stundom till och med stötande att avkräva föräldrar bouppteckning efter barn som avlidit i späda ålder. Det syntes utskottet inte uteslutet att man i dessa fall skulle kunna tillämpa ett enklare förfarande än förrättande av fullständig bouppteckning. Eventuellt skulle bouppteckningen kunna ersättas av en arvsdeklaration. I vissa fall när det gällde utlänning och medellösa avlidna fann utskottet också en förenkling vara möjlig. Utskottet ansåg att det dock endast kunde bli fråga om begränsade lätnader för de boupptecknings-skyldiga och fann det därför inte påkallat med en särskild utredning. Utskottet förutsatte dock att frågan skulle bli föremål för prövning i annat lämpligt sammanhang.

Någon prövning av frågan har därefter inte kommit till stånd. Enligt min mening tarvar en förenkling och uppmjukning av bouppteckningsplikten ingen särskild utredning. Frågan är till sin omfattning mycket begränsad och kan knappast motivera några mer omfattande undersökningar. Jag förutsätter därför att en erforderlig utredning kan ske inom justitiedepartementet för ändring i ärvdabalkens bestämmelser i dessa stycken.

Med stöd av vad i motionen anförts hemställes

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn av bestämmelserna om bouppteckningsplikten i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1974

BENGT BÖRJESSON (c)
i Falköping